

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА
МИНИСТЪР

ЗАПОВЕД

№ РД 09-57/04. 01. 2008 г.

На основание чл. 36, ал. 2 от Закона за професионалното образование и обучение, във връзка с чл. 42, ал. 1 и ал. 2 от Наредба № 3 от 15.04.2003 г. за системата на оценяване, при спазване изискванията на чл. 66, ал. 1 и ал. 2 от Административнопроцесуалния кодекс и във връзка с организирането и провеждането на държавните изпити за придобиване степен на професионална квалификация за професията

УТВЪРЖДАВАМ

Национална изпитна програма за провеждане на държавни изпити за придобиване на втора степен на професионална квалификация за професия код **623050 ДИВЕЧОВЪД**, специалност код **6230501 ГОРСКО И ЛОВНО СТОПАНСТВО** от професионално направление код **623 ГОРСКО СТОПАНСТВО** от Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6 от Закона за професионалното образование и обучение.

Контрол по изпълнението на заповедта възлагам на Кирчо Атанасов – заместник-министър.

ДАНИЕЛ ВЪЛЧЕВ
ЗАМЕСТИК МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ И
МИНИСТЪР НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

НАЦИОНАЛНА ИЗПИТНА ПРОГРАМА

**ЗА ПРОВЕЖДАНЕ НА ДЪРЖАВНИ ИЗПИТИ ЗА ПРИДОБИВАНЕ
НА ВТОРА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ**

	Код по СППО	Наименование
Професионално направление	623	ГОРСКО СТОПАНСТВО
Професия	623050	ДИВЕЧОВЪД
Специалност	6230501	ГОРСКО И ЛОВНО СТОПАНСТВО

Утвърдена със Заповед № РД 09-57/04.01.2008 г.

София, 2008 година

I. ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ И ЦЕЛ НА ИЗПИТНАТА ПРОГРАМА

Националната изпитната програма е предназначена за организиране и провеждане на държавните изпити по теория и по практика за придобиване на втора степен на професионална квалификация по професията код **623050 Дивечовъд**, специалност код **6230501 Горско и ловно стопанство** от Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6 от Закона за професионалното образование и обучение.

Целта на настоящата национална изпитна програма е да определи единни критерии за оценка на професионалните компетенции на обучаваните, изискващи се за придобиване на втора степен по изучаваната професия **Дивечовъд**, специалност **Горско и ловно стопанство**.

Националната изпитната програма е разработена във връзка с чл. 36 от Закона за професионалното образование и обучение (ЗПОО). До утвърждаване на ДОИ по професията/специалността настоящата Национална изпитна програма следва да се прилага само за системата на народната просвета.

Държавните изпити по теория и по практика на професията се провеждат в съответствие с изискванията на ЗПОО и Наредба № 3 от 15.04.2003 г. за системата на оценяване.

II. СЪДЪРЖАНИЕ НА НАЦИОНАЛНАТА ИЗПИТНА ПРОГРАМА

Настоящата национална изпитна програма съдържа:

1. **За държавния изпит по теория на професията/специалността:**
 - а. Изпитните теми с план-тезиса на учебното съдържание.
 - б. Критерии за оценяване.
2. **За държавния изпит по практика на професията/специалността:**
 - а. Указания за съдържанието на индивидуалните практически задания.
 - б. Критерии за оценяване.
3. **Система за оценяване.**
4. **Препоръчителна литература.**
5. **Приложения:**
 - а. Примерен изпитен билет за държавния изпит по теория на професията/специалността.
 - б. Примерно индивидуално практическо задание.

III. ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ПО ТЕОРИЯ НА ПРОФЕСИЯТА/СПЕЦИАЛНОСТТА

Изпитна тема № 1: Стопанисване на боровите гори.

План-тезис:

- Кратка дендрологична характеристика на белия и черния бор.
- Отгледни сечи в боровите гори.
- Възобновителни сечи в боровите гори – котловинно – постепенна сеч.
- Болести и повреди, причинени от растителни патогени и гъби в боровите гори.
- Стандарти на дървените материали – иглолистни ритловици, мертеци, саръци, колове.
- Измерителен метод за таксиране на дървостойките – последователност на работа и приложение.
- Същност и структура на производствения процес.
- Значение на боровите гори за националното стопанство.

Практико-приложна задача: Начертайте схема на дървопроизводствения процес в боровите гори. Посочете последователността и продължителността на отделните етапи.

Критерии за оценяване	Максимален брой точки
● Описва морфологичните белези, биологичните особености и екологичните изисквания на белия и черния бор.	5
● Обосновава и описва отгледните сечи в боровите гори и методите за извеждането им.	10
● Обосновава и описва котловинно – постепенна сеч в боровите гори.	5
● Назовава и описва болестите и повредите, причинени от растителни патогени и гъби в боровите гори.	5
● Обяснява стандартите на дървените материали.	5
● Обяснява измерителния метод за таксиране на дървостойките.	10
● Описва същността и структурата на производствения процес в боровите гори.	10
● Анализира значението на боровите гори за националното стопанство.	5
● Начертава схема на дървопроизводствения процес в боровите гори и описва последователността и последователността на отделните етапи.	5
Общ брой точки:	60

Изпитна тема № 2: Стопанисване на смърчовите и еловите гори.

План-тезис:

- Кратка дендрологична характеристика на обикновения смърч и обикновената ела.
- Отгледни сечи в смърчовите и еловите гори.
- Възобновителни сечи в смърчовите и еловите гори – правилна изборна сеч.
- Болести и повреди, причинени от животински вредители и насекоми в смърчовите и еловите гори.
- Стандарти на дървените материали – трупи за шпертплат, трупи за бичене, трупи за фурнир.
- Измерително-табличен метод за таксиране на дървостойките – последователност на работа и приложение.

Практико-приложна задача: Сравнете значението на смърчовите и еловите гори за националното стопанство.

Критерии за оценяване	Максимален брой точки
● Описва морфологичните белези, биологичните особености и екологичните изисквания на обикновения смърч и обикновената ела.	10
● Обосновава и описва отгледните сечи в смърчовите и еловите гори и методите за извеждането им.	10
● Обосновава и описва правилна изборна сеч в смърчовите и еловите гори.	10
● Назовава и описва болестите и повредите, причинени от животински вредители и насекоми в смърчовите и еловите гори.	5
● Обяснява стандартите на дървените материали.	5
● Разбира и обяснява измерително-табличния метод за таксиране на дървостойките.	10
● Анализира значението на смърчовите и еловите гори за националното стопанство.	10
Общ брой точки:	60

Изпитна тема № 3: Стопанисване на смесените иглолистно - широколистни гори.

План-тезис:

- Кратка дендрологична характеристика на обикновения смърч, обикновената ела и бука.
- Отгледни сечи в смърчово – елово-буковите гори.
- Възобновителни сечи в смърчово-елово-буковите-групово-постепенна сеч.
- Болести и повреди от абиотични фактори.
- Недостатъци в анатомичния строеж на дървесината.
- Пробноплощни методи за таксирание на дървостойките – последователност на работа и приложение.

Практико-приложна задача: Посочете предимствата и недостатъците на смърчово-елово-буковите гори.

Критерии за оценяване	Максимален брой точки
● Описва морфологичните белези, биологичните особености и екологичните изисквания на обикновения смърч, обикновената ела и бука.	5
● Обосновава и описва отгледните сечи в смърчово-елово-буковите гори и методите за извеждането им.	10
● Обосновава и описва правилна групово-постепенна сеч в смърчово-елово-буковите гори.	10
● Назовава и описва болестите и повредите, причинени от абиотични фактори в смърчово-елово-буковите гори.	5
● Обяснява недостатъците в анатомичния строеж на дървесината.	5
● Разбира и обяснява пробноплощните методи за таксирание на дървостойките.	10
● Анализира значението на смърчово-елово - буковите гори за националното стопанство.	15
Общ брой точки:	60

Изпитна тема № 4: Стопанисване на семенните дъбови гори.

План-тезис:

- Кратка дендрологична характеристика на основните и стопанско значими видове дъб, срещащи се у нас.
- Отгледни сечи в дъбовите гори.
- Възобновителни сечи в дъбовите гори – постепенно-котловинна сеч.
- Болести и повреди, причинени от растителни патогени и гъби в дъбовите гори.
- Недостатъци във формата на дървесното стъбло.
- Метод на Битерлих за таксирание на дървостойките – последователност на работа и приложение.
- Същност и структура на производствения процес.
- Значение на дъбовите гори за националното стопанство.

Практико-приложна задача: Начертайте схема на дървопроизводствения процес в дъбовите гори. Посочете последователността и продължителността на отделните етапи.

Критерии за оценяване	Максимален брой точки
● Описва морфологичните белези, биологичните особености и екологичните изисквания на основните и стопанско значими видове дъб.	10
● Обосновава и описва отгледните сечи в дъбовите гори и методите за извеждането им.	10
● Обосновава и описва постепенно – котловинна сеч в дъбовите гори.	10
● Назовава и описва болестите и повредите, причинени от растителни патогени и гъби в дъбовите гори.	5
● Обяснява недостатъците във формата на дървесното стъбло.	5
● Обяснява метода на Битерлих за таксиране на дървостойте.	5
● Описва същността и структурата на производствения процес в дъбовите гори.	5
● Анализира значението на дъбовите гори за националното стопанство.	5
● Начертава схема на дървопроизводствения процес в дъбовите гори и описва последователността и продължителността на отделните етапи.	5
Общ брой точки:	60

Изпитна тема № 5: Стопанисване на семенни букови гори.

План-тезис:

- Кратка дендрологична характеристика на обикновения бук.
- Отгледни сечи в буковите гори.
- Възобновителни сечи в буковите гори – краткосрочно – постепенната сеч.
- Болести и повреди, причинени от животински вредители и насекоми в буковите гори.
- Физични свойства на дървесината.
- Измерително-табличен метод за таксиране на дървостойте – последователност на работа и приложение.
- Същност и структура на производствения процес.
- Значение на буковите гори за националното стопанство.

Практико-приложна задача: Начертайте схема на дървопроизводствения процес в букови гори. Посочете последователността и продължителността на отделните етапи.

Критерии за оценяване	Максимален брой точки
● Описва морфологичните белези, биологичните особености и екологичните изисквания на обикновения бук.	5
● Обосновава и описва отгледните сечи в буковите гори и методите за извеждането им.	10
● Обосновава и описва краткосрочно – постепенната сеч в буковите гори.	10
● Назовава и описва болестите и повредите, причинени от животински вредители и насекоми в буковите гори.	5
● Обяснява физични свойства на дървесината.	5
● Обяснява измерително-табличния метод за таксиране на дървостойте.	10
● Описва същността и структурата на производствения процес в букови гори.	5
● Анализира значението на буковите гори за националното стопанство.	5
● Начертава схема на дървопроизводствения процес в букови гори и описва последователността и продължителността на отделните етапи.	5
Общ брой точки:	60

Изпитна тема № 6: Стопанисване на издънковите гори.

План-тезис:

- Кратка дендрологична характеристика на дъбовете и бука.
- Методи за превръщане на издънковите гори в семенни.
- Възобновителни сечи в издънковите гори – голи сечи.
- Болести и повреди, причинени от растителни патогени и гъби в издънковите гори.
- Специални ползвания в горите – стопанисване и ползване на диворастващи гъби с по – важно стопанско значение.
- Окомерно – табличен метод за таксиране на дървостойките – последователност на работа и приложение.
- Заплащане на труда.

Практико-приложна задача: Избройте предимствата и недостатъците на издънковите гори.

Критерии за оценяване	Максимален брой точки
● Описва морфологичните белези, биологичните особености и екологичните изисквания на издънковите гори.	5
● Обосновава и описва методите за превръщане на издънковите гори в семенни.	10
● Обосновава и описва голите сечи в издънковите гори.	10
● Назовава и описва болестите и повредите, причинени от растителни патогени и гъби в издънковите гори.	5
● Описва и обяснява стопанисването и ползването на диворастващи гъби.	5
● Разбира и обяснява окомерно – табличен метод за таксиране на дървостойките.	10
● Описва системата за заплащане на труда.	5
● Анализира издънковите гори – предимствата и недостатъците.	10
Общ брой точки:	60

Изпитна тема № 7: Производство на горски фиданки.

План-тезис:

- Зрелост, събиране и добив на посевни материали от дървесни и храстови видове.
- Обработка на почвата, торене.
- Посевни схеми.
- Грижи за семенницата.
- Болести и повреди, причинени от животински вредители и насекоми в разсадника.
- Видове фуражи и срокове и норми за подхранване на дивеча.
- Организиране и нормиране на труда.
- Организация на дейностите по производството на горски фиданки.

Практико-приложна задача: Начертайте схема на производствения процес при производството на фиданки. Посочете последователността и сроковете на отделните дейности.

Критерии за оценяване	Максимален брой точки
● Дефинира понятието зрелост и описва начините и сроковете за събиране и добив на посевни материали.	5
● Описва системите и начените за почвообработка.	10
● Обяснява посевните схеми.	10
● Обяснява дейностите в семенищата.	5
● Назовава и описва болестите и повредите, причинени от животински вредители и насекоми в разсадника.	5
● Описва различните видове фуражи и приложението им при подхранване на различните видове дивеч.	10
● Обяснява организацията и нормирането на труда.	5
● Анализира дейностите по производството на горски фиданки.	5
● Начертава схема на производствения процес на фиданки и описва последователността и сроковете на отделните дейности.	5
Общ брой точки:	60

Изпитна тема № 8: Създаване на горски култури.

План-тезис:

- Подготовка на почвата за залесяване.
- Класификация на залесяванията.
- Състав и гъстота на културите, методи за създаване на горски култури.
- Грижи за горските култури.
- Болести и повреди, причинени от растителни патогени и гъби.
- Повреди, причинени от дивеча и мерки за ограничаването им.
- Подобряване на естествената хранителна база на дивеча.
- Организиране и нормиране на труда.
- Организация на дейностите по създаване на горски култури.

Практико-приложна задача: Изчислете разценката за садене на иглолистни фиданки.

Дидактически материали: сборник трудови норми.

Критерии за оценяване	Максимален брой точки
● Описва начините за подготовка на почвата за залесяване.	5
● Описва отгледните сечи в боровите гори и методите за извеждането им.	10
● Дефинира класификацията на залесяванията, състава и гъстотата на горските култури.	5
● Обяснява методите за създаване на горски култури.	5
● Назовава и описва болестите и повредите, причинени от растителни патогени и гъби.	5
● Описва повредите нанасяни от дивеча и мерки за ограничаването им.	5
● Обяснява дейностите за подобряване на естествената хранителна база на дивеча.	5
● Обяснява организацията и нормирането на труда.	10
● Анализира дейностите по създаване на горски култури.	5
● Изчислява разценката за садене на иглолистни фиданки.	5
Общ брой точки:	60

Изпитна тема № 9: Стопанисване на благороден елен.

План-тезис:

- Описание на морфологичните белези на вида.
- Ареал и местообитания.
- Хранене и размножаване.
- Съоръжения за стопанисване.
- Повреди, нанасяни от дивеча на горското и селското стопанство и мерки за ограничаването им.
- Методи и начини на лов на благороден елен.
- Правила за безопасност по време на лов и при боравене с ловно оръжие.
- Опазване от хищници, стопанска дейност и браконieri.
- Преценяване и определяне на възрастта.
- Оценка на ловния трофей.
- Ловностопанско значение на вида.

Практико-приложна задача: Начертайте схема на последователните стопански дейности през годината, свързани със стопанисването на благороден елен. Посочете сроковете за изпълнението им.

Критерии за оценяване	Максимален брой точки
● Описва морфологичните и биологичните особености на благородния елен.	5
● Описва ареала на разпространение и условията на местообитанията.	5
● Обяснява начина на хранене, размножаване, съоръжения за стопанисване.	5
● Описва повредите, нанасяни от дивеча и мерки за ограничаването им.	5
● Обяснява методите и начините на лов на благороден елен.	5
● Дефинира правилата за безопасност.	5
● Описва начините и средствата за опазване на дивеча.	5
● Анализира основните белези за определяне и преценяване на възрастта.	5
● Обяснява критериите за оценка на трофея по система SIS.	5
● Оценява значението на вида за националното стопанство.	5
● Анализира стопанските дейности през годината.	5
● Начертава схема на последователните дейности през годината и назовава сроковете за изпълнението им, свързани със стопанисването на благороден елен.	5
Общ брой точки:	60

Изпитна тема № 10: Стопанисване на елен лопатар.

План-тезис:

- Описание на морфологичните белези на вида.
- Ареал и местообитания.
- Хранене и размножаване.
- Съоръжения за стопанисване.
- Повреди, нанасяни от дивеча на горското и селското стопанство и мерки за ограничаването им.
- Методи и начини на лов на елен лопатар.
- Правила за безопасност по време на лов и при боравене с ловно оръжие.
- Опазване от хищници, стопанска дейност и браконieri.
- Преценяване и определяне на възрастта.
- Ловностопанско значение на вида.
- Описание на стопанските дейности през годината.

Практико-приложна задача: Избройте показателите за оценка на трофей от елен лопатар.

Дидактически материали: трофей от елен лопатар.

Критерии за оценяване	Максимален брой точки
● Описва морфологичните и биологичните особености на елен лопатар.	5
● Описва ареала на разпространение и условията на местообитанията.	5
● Обяснява начина на хранене, размножаване, съоръжения за стопанисване.	5
● Описва повредите, нанасяни от дивеча и мерки за ограничаването им.	5
● Обяснява методите и начините на лов на елен лопатар.	5
● Дефинира правилата за безопасност.	5
● Описва начините и средствата за опазване на дивеча.	5
● Анализира основните белези за определяне и преценяване на възрастта.	5
● Обяснява критериите за оценка на трофея по система SIS.	10
● Оценява значението на вида за националното стопанство.	5
● Анализира стопанските дейности през годината.	5
Общ брой точки:	60

Изпитна тема № 11: Стопанисване на сърна.

План-тезис:

- Описание на морфологичните белези на вида.
- Ареал и местообитания.
- Хранене и размножаване.
- Методи и начини на лов на сърна.
- Правила за безопасност по време на лов и при боравене с ловно оръжие.
- Опазване от хищници, стопанска дейност и браконieri.
- Преценяване и определяне на възрастта.
- Оценка на ловния трофей.
- Горски пожари.
- Правила за безопасност по време на лов и при боравене с ловно оръжие.
- Ловностопанско значение на вида.

Практико-приложна задача: Начертайте схема на последователните стопански дейности през годината, свързани със стопанисването на сърна. Посочете сроковете за изпълнението им.

Критерии за оценяване	Максимален брой точки
● Описва морфологичните и биологичните особености на сърна.	5
● Описва ареала на разпространение и условията на местообитанията.	5
● Обяснява начина на хранене, размножаване, съоръжения за стопанисване.	5
● Обяснява методите и начините на лов на сърна.	5
● Дефинира правилата за безопасност.	5
● Описва начините и средствата за опазване на дивеча.	5
● Анализира основните белези за определяне и преценяване на възрастта.	5
● Обяснява критериите за оценка на трофея по система SIS.	5
● Описва видовете горски пожари и начините за борба с тях.	5
● Оценява значението на вида за националното стопанство.	5
● Анализира стопанските дейности през годината.	10
Общ брой точки:	60

Изпитна тема № 12: Стопанисване на дива свиня.

План-тезис:

- Описание на морфологичните белези на вида.
- Ареал и местообитания.
- Хранене и размножаване.
- Съоръжения за стопанисване.
- Повреди нанасяни от дивеча на горското и селското стопанство и мерки за ограничаването им.
- Методи и начини на лов на дива свиня.
- Правила за безопасност по време на лов и при боравене с ловно оръжие.
- Опазване от хищници, стопанска дейност и браконieri.
- Преценяване и определяне на възрастта.
- Ловностопанско значение на вида.

Практико-приложна задача: Избройте показателите за оценка на трофей от дива свиня.

Дидактически материали: трофей от дива свиня.

Критерии за оценяване	Максимален брой точки
● Описва морфологичните и биологичните особености на дива свиня.	5
● Описва ареала на разпространение и условията на местообитанията.	5
● Обяснява начина на хранене, размножаване, съоръжения за стопанисване.	5
● Описва повредите нанасяни от дивеча и мерки за ограничаването им.	5
● Обяснява методите и начините на лов на дива свиня.	5
● Дефинира правилата за безопасност.	5
● Описва начините и средствата за опазване на дивеча.	5
● Анализира основните белези за определяне и преценяване на възрастта.	5
● Обяснява критериите за оценка на трофея по система SIS.	15
● Оценява значението на вида за националното стопанство.	5
Общ брой точки:	60

Изпитна тема № 13: Стопанисване на муфлон и дива коза.

План-тезис:

- Описание и сравнение на морфологичните белези на видовете.
- Ареал и местообитания.
- Хранене и размножаване.
- Съоръжения за стопанисване.
- Методи и начини на лов на муфлон и дива коза.
- Правила за безопасност по време на лов и при боравене с ловно оръжие.
- Опазване от хищници, стопанска дейност и браконieri.
- Преценяване и определяне на възрастта.
- Оценка на ловните трофеи.
- Ловностопанско значение на видовете.

Практико-приложна задача: Начертайте следите на муфлон и дива коза.

Критерии за оценяване	Максимален брой точки
● Описва и сравнява морфологичните и биологичните особености на двата вида.	10
● Описва реала на разпространение и условията на местообитанията.	5
● Обяснява начина на хранене, размножаване, съоръжения за стопанисване	5
● Обяснява методите и начините на лов на благороден елен.	5
● Дефинира правилата за безопасност.	5
● Описва начините и средствата за опазване на дивеча.	5
● Анализира основните белези за определяне и преценяване на възрастта.	5
● Обяснява критериите за оценка на трофея по система SIS.	5
● Оценява значението на вида за националното стопанство.	5
● Сравнява следите на муфлон и дива коза.	10
Общ брой точки:	60

Изпитна тема № 14: Стопанисване на глухар.

План-тезис:

- Описание на морфологичните белези на вида.
- Ареал и местообитания.
- Хранене и размножаване.
- Методи и начини на лов на глухар.
- Правила за безопасност по време на лов и при боравене с ловно оръжие.
- Опазване от хищници, стопанска дейност и браконieri.
- Горски пожари.
- Специални ползвания от горите – стопанисване и ползване на диворастващи билки с по – важно стопанско значение.
- Ловностопанско значение на вида.

Практико-приложна задача: Избройте белезите за преценяване възрастта на глухар.

Дидактически материали: трофей от глухар.

Критерии за оценяване	Максимален брой точки
● Описва морфологичните и биологичните особености на глухара.	5
● Описва ареала на разпространение и условията на местообитанията.	5
● Обяснява начина на хранене, размножаване, съоръжения за стопанисване.	5
● Обяснява методите и начините на лов на глухар.	10
● Дефинира правилата за безопасност.	5
● Описва начините и средствата за опазване на дивеча.	5
● Анализира основните белези за определяне и преценяване възрастта на глухар.	10
● Описва видовете горски пожари и начините за борба с тях.	5
● Описва и обяснява стопанисването и ползването на диворастващи билки.	5
● Оценява значението на вида за националното стопанство.	5
Общ брой точки:	60

Изпитна тема № 15: Дребнодивечово стопанство.

План-тезис:

- Биологични и екологични особености на дребния дивеч – заек, фазан, яребица, кеклик, пъдпъдък.
- Местообитания.
- Повреди, нанасяни от дивеча на горското и селското стопанство и мерки за ограничаването им.
- Методи и начини на лов на дребен дивеч.
- Правила за безопасност по време на лов и при боравене с ловно оръжие.
- Опазване от хищници, стопанска дейност и браконieri.
- Заплащане на труда.
- Горски пожари.

Практико-приложна задача: Начертайте схема на последователните стопански дейности през годината, свързани със стопанисването на дребния дивеч. Посочете сроковете за изпълнението им.

Критерии за оценяване	Максимален брой точки
● Описва морфологичните и биологичните особености на дребния дивеч.	10
● Описва местообитанията на дребния дивеч.	5
● Описва повредите, нанасяни от дивеча и мерки за ограничаването им.	5
● Обяснява методите и начините на лов на дребен дивеч.	5
● Дефинира правилата за безопасност.	5
● Описва начините и средствата за опазване на дивеча.	5
● Описва системата за заплащане на труда.	10
● Анализира стопанските дейности през годината.	10
● Описва видовете горски пожари и начините за борба с тях.	5
Общ брой точки:	60

Изпитна тема № 16: Ловностопанско значение на хищниците.

План-тезис:

- Биологични и екологични особености на хищниците – мечка, вълк, чакал, лисица, язовец, бялка, златка, видра и др.
 - Ловни кучета.
 - Капани.
 - Болести по дивеча.
 - Ловно оръжие и боеприпаси.
 - Методи и начини на лов на хищници.
 - Правила за безопасност по време на лов и при боравене с ловно оръжие.
 - Оценка на ловния трофей.
 - Организиране и нормиране на труда.
 - Значение на хищниците.

Практико-приложна задача: Начертайте сравнителна таблица на видовете.

Критерии за оценяване	Максимален брой точки
● Описва и сравнява морфологичните и биологичните особености на хищниците.	10
● Описва породите ловни кучета и тяхното приложение.	5
● Описва видовете капани и приложението им.	5
● Описва болестите по дивеча.	5
● Описва видовете ловно оръжие и боеприпасите за него, обяснява приложението му.	5
● Обяснява методите и начините на лов на хищници.	5
● Дефинира правилата за безопасност.	5
● Обяснява критериите за оценка на трофеите от хищници по система SIS.	5
● Обяснява организацията и нормирането на труда.	5
● Анализира значението на хищниците.	5
● Начертава сравнителната таблица.	5
Общ брой точки:	60

Изпитна тема № 17: Шараново рибовъдно стопанство.

План-тезис:

- Биологични и екологични особености на шарана.
- Видове шарани – особености.
- Избор на място и устройство на шараново рибовъдно стопанство.
- Мероприятия за развъждане и разселване на шарана.
- Здравословни и безопасни условия на труд.
- Заплащане на труда.

Практико-приложна задача: Начертайте схема на последователните стопански дейности през годината, свързани със стопанисването на шарана. Посочете сроковете за изпълнението им.

Критерии за оценяване	Максимален брой точки
● Описва морфологичните и биологичните особености на шарана.	10
● Сравнява особеностите на различните видове шаран.	5
● Обяснява изискванията при избор на място за шараново рибовъдно стопанство.	10
● Обяснява мероприятия за развъждане и разселване на шарана.	10
● Обяснява правилата за здравословни и безопасни условия на труд.	5
● Описва системата за заплащане на труда.	5
● Анализира дейностите в шарановото стопанство.	10
● Начертава схема на последователните стопански дейности през годината и описва сроковете им, свързани със стопанисването на шарана.	5
Общ брой точки:	60

Изпитна тема № 18: Пъстървово рибовъдно стопанство.

План-тезис:

- Биологични и екологични особености на пъстървата.
- Представители на сем. Пъстървови у нас.
- Избор на място и устройство на пъстървово рибовъдно стопанство.
- Мероприятия за развъждане и разселване на пъстървата.
- Здравословни и безопасни условия на труд.
- Заплащане на труда.

Практико-приложна задача: Начертайте схема на последователните стопански дейности през годината, свързани със стопанисването на пъстървата. Посочете сроковете за изпълнението им.

Критерии за оценяване	Максимален брой точки
● Описва морфологичните и биологичните особености на пъстървата.	10
● Сравнява особеностите на различните предсавители от сем. Пъстървови.	5
● Обяснява изискванията при избор на място за пъстървово рибовъдно стопанство.	10
● Обяснява мероприятия за развъждане и разселване на пъстървата.	10
● Обяснява правилата за здравословни и безопасни условия на труд.	5
● Описва системата за заплащане на труда.	5
● Анализира дейностите в пъстървовото стопанство.	10
● Начертава схема на последователните стопански дейности през годината и описва сроковете им, свързани със стопанисването на шарана.	5
Общ брой точки	60

IV. ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ПО ПРАКТИКА НА ПРОФЕСИЯТА/СПЕЦИАЛНОСТТА

1. Указания за съдържанието на индивидуалните практически задания.

Чрез държавния изпит по практика на специалността се проверяват и оценяват професионалните умения и компетенции на обучаваните, отговарящи на втора степен на професионална квалификация.

Изпитът по практика се състои в изготвяне на ловностопански план.

Индивидуалното изпитно задание съдържа пълното наименование на училището, празни редове за попълване имената на обучавания, квалификационната форма, началната дата и началния час на изпита, краен срок на изпита- дата и час, темата на индивидуалното практическо задание и изискванията към крайния резултат от изпълнението на заданието. По решение на комисията могат да се дадат допълни указания, които да подпомогнат обучавания при изпълнение на индивидуалното практическо задание.

Индивидуалните практически задания се съставят в училището. Броят на изготвените задания трябва да бъде поне с едно повече от броя на явяващите се в деня на изпита. Всеки обучаван изтегля индивидуалното си практическо задание, в което веднага саморъчно написва трите си имена.

2. Критерии за оценяване.

При разработване на индивидуалното практическо задание комисията по провеждане и оценяване на изпита по практика разработва показатели за оценяване на всяко задание при спазването на определени критерии. Могат да се използват следните примерни критерии:

№	КРИТЕРИИ	ПОКАЗАТЕЛИ	Максимален брой точки
1.	<p><i>Спазване на правилата за здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда.</i></p> <p><i>Забележка: Този критерий няма количествено изражение, а качествено. Ако обучавания по време на изпита, създава опасна ситуация, застрашаваща собствения му живот или живота на други лица, изпитът се прекратява и на обучавания се поставя оценка слаб (2).</i></p>	<p><i>- избира и използва правилно лични предпазни средства;</i></p> <p><i>- правилно употребява предметите и средствата на труда по безопасен начин;</i></p> <p><i>- разпознава опасни ситуации, които биха могли да възникнат в процеса на работа и дефинира, и спазва предписания за своевременна реакция;</i></p> <p><i>- описва дейностите за опазване на околната среда, свързани с изпитната му работа, включително почистване на работното място.</i></p>	ДА/НЕ

2.	<i>Ефективна организация на работното място.</i>	<ul style="list-style-type: none"> - подрежда инструментите/пособията и материалите, като осигурява удобство и точно спазване на технологията; - целесъобразно употребява материалите; - работи с равномерен темп за определено време. 	
3.	<i>Спазване изискванията на правилниците, наредбите и предписанията.</i>	<ul style="list-style-type: none"> - обяснява работата си при спазване на йерархична подчиненост от други лица; - спазва изискванията на правилниците, наредбите и предписанията, свързани с изпитното задание (материали, инструменти, лични предпазни средства). 	
4.	<i>Правилен подбор на детайли, материали и инструменти съобразно конкретното задание.</i>	<ul style="list-style-type: none"> - преценява типа и вида на необходимите материали, детайли и инструменти, необходими според изпитното задание; - правилно подбира количеството и качеството на необходимите материали, детайли и инструменти. 	
5.	<i>Спазване на технологичната последователност на операциите според практическото изпитно задание.</i>	<ul style="list-style-type: none"> - самостоятелно определя технологичната последователност на операциите; - спазва технологичната последователност в процеса на работа. 	
6.	<i>Качество на изпълнението на практическото изпитно задание. Изчерпателност на разработката.</i>	<ul style="list-style-type: none"> - всяка завършена операция съответства на изискванията на съответната технология; - крайното изделие съответства на зададените технически параметри; - изпълнява задачата в поставения срок. 	
7.	<i>Самоконтрол и самопроверка на изпълнението на практическото изпитно задание.</i>	<ul style="list-style-type: none"> - осъществява операционен контрол – при избора на материали, изделия и инструменти и при изпълнение на конкретни дейности; - контролира техническите показатели- текущо и на ремонтирания уред; - оценява резултатите, взема решение и отстранява грешките; - прави оптимален разчет на времето за изпитното задание. 	
8.	<i>Защита на извършения монтаж(ремонт) настройка на уреда (машина/апарат и др.) или защита на изработения проект/ или защита качествата на готовото изделие.</i>	<ul style="list-style-type: none"> - може да представи и обоснове приетия вариант на решение/изпълнение на практическото задание; - демонстрира добра техника на презентиране . 	

V. СИСТЕМА ЗА ОЦЕНЯВАНЕ

Системата на оценяване е точкова. Формулата за преминаване от точкова в оценка с качествен и количествен показател се определя, съгласно чл. 7, ал.4 от Наредба № 3 за системата на оценяване.

Максималният брой точки за всяка изпитна тема и всяко изпитно задание е 60. Неправилният отговор се оценява с 0 точки. Непълният отговор се оценява с част от точките за верен и пълен отговор.

Преминаването от точки в цифрова оценка се извършва по следната формула:

Цифрова оценка = общият брой точки от всички критерии :10

(записва се с качествен и количествен показател)

Получената цифрова оценка се изчислява с точност до 0,01.

Оценяването на писмените работи от държавния изпит по теория е в съответствие с чл. 46 от Наредба № 3 за системата на оценяване.

Изпълнението на практическото задание от държавния изпит по практика се оценява в съответствие с чл. 48 от Наредба № 3 за системата на оценяване.

VI. ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

1. Чечева, Юруков, Коларов, Ташев. Ботаника с дендрология – 2 част. Земиздат 1992. Аура 2000.
2. Метанова, К. Лесовъдство. Просвета. 2000.
3. Войкова, А. Икономика. Мартилен. 2003.
4. Коемджиева, Бузов. Горски култури. Матком. 2002.
5. Даскалова, И. Роснев, Б. Стойков, Х. Защита на гората. Земя. 1991.
6. Рибаров, Желязков, Духовников. Геодезия. Земиздат. 1987.
7. Илиев, А. Петров, Х. Горска таксация и лесоустройство. Земиздат. 1988.
8. Ботев, Н. Нинов, Н. Колев, И. Цветков, Ц. Ловно стопанство. Дивечовъдство. Рибовъдство. Земиздат. 1993.
9. Бояджиев, Н. Колев, И. Рибовъдство. Земиздат. 1995.
10. Статков, Н. Гунев, Г. Цанов, Т. Механизация на горското стопанство и дърводобива. Земиздат. 1988.
11. Енчев, Е. Костов, П. Основи на лесоползването. Земиздат. 1987.
12. Обретенов, А. Русев, Д. Янакиев, П. Рибовъдство. 1995.

VII. АВТОРСКИ КОЛЕКТИВ

инж. Стоян Ачев – ПГГС „Христо Ботев”, гр. Велинград
инж. Димитрийка Ищева – ПГГС „Христо Ботев”, гр. Велинград
инж. Васил Шулев – ПГГС „Христо Ботев”, гр. Велинград
инж. Радка Русева – ПГГС „Христо Ботев”, гр. Велинград
инж. Невена Димова – ПГГС „Христо Ботев”, гр. Велинград
инж. Иванка Бояджијева – ПГГС „Христо Ботев”, гр. Велинград
инж. Ирина Ачева – ПГГС „Христо Ботев”, гр. Велинград
инж. Гивеза Драганова – ПГГС „Христо Ботев”, гр. Велинград

VIII. ПРИЛОЖЕНИЯ

а) Примерен изпитен билет

.....
(пълно наименование на училището)

**ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ПО ТЕОРИЯ НА ПРОФЕСИЯТА/СПЕЦИАЛНОСТТА ЗА
ПРИДОБИВАНЕ НА ПЪРВА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ
ПО ПРОФЕСИЯТА/СПЕЦИАЛНОСТТА**

.....
(код на професията/специалността) (пълно и точно наименование на професията/специалността)

Изпитен билет №.....

Изпитна тема:

.....
(изписва се точното наименование на темата)

План-тезис:

.....
.....

Приложна задача:

Описание на дидактическите материали:

.....

Председател на изпитната комисия:.....

(име, фамилия)

(подпис)

Директор:.....

(име, фамилия)

(подпис)

(печат на училището)

б) Примерно индивидуално практическо задание

.....
(пълно наименование на училището)

**ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ПО ПРАКТИКА НА ПРОФЕСИЯТА/СПЕЦИАЛНОСТТА
ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ПЪРВА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ
ПО ПРОФЕСИЯТА/СПЕЦИАЛНОСТТА**

.....
(код на професията/специалността) (пълно и точно наименование на професията/специалността)

Индивидуално практическо задание №.....

На ученика.....
(трите имена на ученика)

отклас,
начална дата на изпита: начален час:
крайна дата на изпита: час на приключване на изпита:.....

1. Да се
(вписва се темата на изпитното задание)

2. Указания (инструкции/изисквания) за изпълнение на практическото задание:

УЧЕНИК:
(име, фамилия) (подпис)

Председател на изпитната комисия:.....
(име, фамилия) (подпис)

Директор:.....
(име, фамилия) (подпис)
(печат на училището)